

grafikákat is közreadta, de külön részben. Az előző kiadvánnyal ellentétben egyesített személy- és helynévmutató kapcsolódik a kötethez.

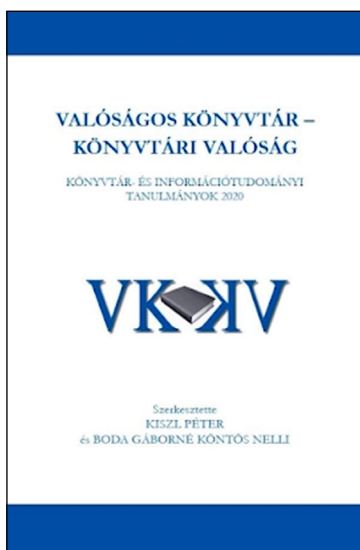
Mindkét kiadványhoz *Molnár Antal*, a Történettudományi Intézet igazgatója írt ajánlást.

Hogy egy kritikai észrevételt is tegyünk a két nagyszerű könyvhöz: a kötetek szöveges részét számtalan metszet illusztrálja, ezeknek lelőhelye azonban hiányzik. Sokszor a szöveg összefüggéseiből rá lehet jönni a kép eredetére, nem ritkán azonban ez nem

sikerül. Jó lett volna az illusztrációként szolgáló érdekes képanyaghoz is magyarázó szöveget, leírást kapcsolni.

A két kötet tanulmányozása, a mozgalmas csatajelenetek, várostromok képe vizuálisan is átélhetővé, személyessé teszi a XVI. század tragikus történetét, és egy másik szemponttal egészíti ki azt a tudást, amely a történeti szakirodalom olvasása révén szerzhető meg.

Pogány György

KISZL Péter – BODA GÁBORNÉ KÖNTÖS Nelli, szerk. Valóságos könyvtár – könyvtári valóság: Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020. Budapest: ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2021. 447 p.

Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020

2021-ben, az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet gondozásában, *Kiszl Péter* intézetigazgató és *Boda Gáborné Köntös Nelli* adjunktus szerkesztésében jelent meg a *Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020* című kötet, amely a *Valóságos könyvtár – könyvtári valóság* című, megelőző évben lezajlott konferencia alkalmából készült. A mű a 2013-ban indított konferenciasorozatnak – mely a *Magyar Tudomány Ünnepe* programsorozatába ágyazódik – immár harmadik kötete. A könyv tematikája közvetlenül kapcsolódik nemcsak az ünnephez, de a magyarországi felsőfokú könyvtárosképzés indulásához és az ELTE Könyvtártudományi Tanszék alapításának 70. évfordulójához is.

Mind a szerzők, mind a kötet szerkesztői hatalmas munkát végeztek: az utolsó oldalain színes illusztrációkkal ellátott kiadvány terjedelme 447 oldal. A rektori, dékáni és minisztériumi előszót követően – melyekből kiderül, hogy a kezdeményezés, amely a tudományos eredmények hazai és nemzetközi disszeminációját célozza, a folyamatos fejlődést szolgálja és versenyképességet biztosít¹ – 48 szerző változó terjedelmű dolgozata kapott helyet a könyvben.

A tanulmányok, visszaemlékezések és az ELTE-n folyó könyvtárosképzés 7 évtizedét áttekintő bibliográfia a képzés krónikájaként olvashatók, de a kötet egyben a képzéshez kapcsolódó érzelmi, lelki rezdülések számára is teret enged.

Nem lehet, de talán nem is szerencsés azzal a céllal felütnünk a kiadványt, hogy azt elejétől a végéig egyhuzamban elolvassuk. A szerkesztők tudatosan törekedhettek arra, s megfontolt türelemmel válogatták úgy az anyagot, hogy olyan összeállítást hozzanak létre, amely bevezeti az olvasóját a könyvtár- és információtudomány friss eredményeibe, a

könyvtárosképzés rejtelseibe, bepillantást engedve az oktatók és a hallgatók tanszékhez kapcsolódó ragaszkodásába is.

A szerkesztők, továbbá *Balázs Géza* és *Vida Tivadar* egyetemi tanárok, illetve az ELTE BTK egyéb szervezeti egységeinek vezetői személyes hangú gondolataikat a kötet elején közlik. A nyelvtudomány és a régészettudomány ugyanazt az eszközrendszert, alapvetően a könyvet használja az általa vizsgált kérdések feldolgozásához, mint a könyvtár- és információtudomány. Így tehát közös állításként értelmezhetjük Balázs professzor kijelentését – „*a könyvek szerelmese vagyok*”.² Vida professzor pedig már tízévesen³ tudatos könyvfogyasztónak vallhatta magát, míg egyetemi éve alatt „*jól használhatta a Kari Olvasó könyvtárát*”.⁴ Megállapítja, hogy a könyvtárak „*továbbra is a személyes találkozások, az eszme- és információcserék, a békés és hatékony alkotómunka helyszínei maradnak*”.⁵

A tudósok könyvhöz, könyvtárhoz való személyes viszonyának kinyilvánítását követi az első nagyobb tematikus egység, amely *A képzésünkről* címet viseli, s a képzést három jeles személyiség: az IFLA, az MKE és az IKSZ elnöke köszönti, emlékeztetvén többek között arra, hogy „*[s]enki az tudományban felső polcra nem hág, ha az futó idővel igen okosan nem él*”.⁶

Hogy hogyan is történik az idővel való okos gazdálkodás, azt négy tanulmány taglalja. Kiszl Péter arról ír, hogy „*a digitális kornak megfelelő könyvtáros és információs szakemberképzés hazai oktató-, kutató- és módszertani központjának forrásbővítése Magyarország szakterületi lemaradásának megakadályozása [...] érdekében elengedhetetlen*”.⁷

Tószegi Zsuzsanna munkája az időtényezőt mint generációs kérdést vizsgálja, melynek egyik jellemzője, hogy a katedrán álló még a *Gutenberg-galaxis*ban nőtt fel, míg a diákok már a *Neumann-galaxis* szülöttei.⁸ A szerző a tervezői gondolkodás módszerét, illetve ennek bevezetését javasolja, mellyel sok szempontból új alapokra helyezhető a könyvtárosképzés.⁹ A képzés terén számos szakmai együttműködő partnerrel áll szoros munkakapcsolatban az ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézete. A szerkesztők a partnerek reflexióiból is válogattak, jelezve az együttműködés fontosságát a Ráday Gyűjteménnyel, a Könyvtári Intézet Könyvtártudományi Szakkönyvtárával, a BME Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtárral, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárral, az ELTE Egyetemi Könyvtár és Levéltárral, a Nemzeti Audiovizuális Archívummal,

az INFODOK Kft.-vel, az Országos Idegennyelvű Könyvtárral, az Országgyűlési Könyvtárral és számos egyéb más, például az *Erasmus-ösztöndíjprogram*hoz kötődő partnerrel.

A kötet első, a képzéssel kapcsolatos tematikus egységének vége felé kaptak helyet azok a visszaemlékezések, melyeket, mint az ELTE BTK egykori könyvtár szakos hallgatója, jómagam is talán a legcsillogóbb szemmel olvastam, hiszen ezeket egykori diákok (több esetben későbbi oktatók) írták. A sorban *Gereben Ferenc* azzal a meglepetéssel élt, hogy fiatal egyetemista korából származó naplóját is megosztotta velünk. Egy 1963. május 15-ei bejegyzés így szól: „*Katalogizálási gyakorlatból jelest kapok*”.¹⁰

A blokkot végezgetül a frissen végzett hallgatók képzésről megfogalmazott rövid észrevételei, illetve két izgalmas tanulmány zárja, az egyik a Könyvtár- és Információtudományi Intézet hallgatói önkormányzati képviselőtéről szól, míg a másik az ELTE ALUMNI központját mutatja be.

A kötet második nagyobb tematikus egysége a hét évtized könyvtár- és információtudományi szakirodalmának válogatott bibliográfiája, melyet *Tószegi Zsuzsanna*, *Kiszl Péter* és *Zsömle Viktor* állított össze. Ahogy írják, „*válogatott bibliográfiánk Varjas Béla képzést megalapozó 1947. évi tanulmányától kezdve a kötet szerkesztésének lezárásáig, 2020 szeptemberéig öleli fel a monográfiákat, konferenciaköteteket, a szakajtóban megjelent közleményeket*”.¹¹

A könyv harmadik tematikus egysége, mely az oktatók igen széles spektrumú kutatásairól ad számot, tíz tanulmányt közöl. Ezek az alábbi fő témák köré csoportosulnak: művelődéstörténet, trendek a könyvtáráépítészetben, használói igények, önismeret a dokumentumleírás szolgálatában, a könyvtár mint stresszforrás, életmű-feldolgozás (a múlt rekonstruálhatósága), távoli elérés – digitalizált AV-tartalmak, könyvtári környezet autisták és gyengénlátók számára.

A jegyzetekkel ellátott tanulmányok az oktatók magas színvonalú munkájáról tesznek tanúbizonyságot. Különlegességként *Fodor János* adjunktus betekintést ad édesapja, *Fodor András* költő 1949/1950-es tanévről szóló naplójába, aki ekkor könyvtár szakos egyetemista volt.

A negyedik tematikus egység nyolc tanulmánya a doktoranduszok kutatásait ismerteti, akik napjaink leginkább aktuális témáit, a könyvtárak jövőjét meghatározó olyan kérdésköröket vizsgálják, mint a mesterséges intelligencia, az okos könyvtár koncepciója, a digitalizálás hatása a könyvtári szervezetre,

a holland webaratási gyakorlat, a digitális hagyatékok megőrzése, az adatgazdászat, a tudásáramlás vagy éppen a könyvtárak erősödő oktatási és nevelési szerepe.

Erő, nagyság, tudás. Az ismertett könyv bír ezekkel az értékekkel, így kiváló olvasmány mind a gyakorló szakemberek, mind a hivatást, szakmát tanulók számára.

Fehér Miklós

Jegyzetek és irodalmi hivatkozások

1. KISZL Péter – BODA GÁBORNÉ KÖNTÖS Nelli, szerk. Valóságos könyvtár – könyvtári valóság: Könyvtár- és információtudományi tanulmányok 2020. Budapest: ELTE BTK Könyvtár- és Információtudományi Intézet, 2021. 447 p. ISBN 978-963-489-268-7 – Borhy László rektor úr előszava, p. 9.
2. Uo., p. 19.
3. Uo., p. 27.
4. Uo., p. 29.
5. Uo., p. 35.
6. Uo., p. 42. – Apáczai Csere János gondolata, melyet Barátné Hajdu Ágnes MKE-elnök idéz.
7. Uo., p. 66.
8. Uo., p. 75.
9. Uo., p. 84–85.
10. Uo., p. 133.
11. Uo., p. 167.

Megújult az OSZK intézménytörténeti kiállítása

Az OSZK bejárati szintjén lévő intézménytörténeti kiállítás felújított környezetben, újrendezve mutatja be a klasszikus könyvtári enteriőrt, a könyvtárosok és olvasók 1802 és 1985 közötti szellemi-tárgyi környezetét. A kiállításban műemléki és könyvtártörténeti értékű bútorok, egykori intézményi feliratok, irodaszerek, a feldolgozó és műhelymunkában használt gépek és eszközök, dokumentumok és fényképek láthatók oly módon, hogy két csúsztatható képernyő segítségével az adott bútor, eszköz, tárgy alaposabban és részletekbe elmerülve ismerhető meg.

Kiegészítő fotók, újsághirdetések, történetek bővítik az eddigi, tárlókban látható feliratokat. A kiállítás művelődéstörténeti jelentősége abban rejlik, hogy nemcsak a nemzeti könyvtár, hanem egyúttal a magyarországi könyvtári és más intézményi berendezésekből és irodaszerekből is ízelítőt ad.

Ezzel a tárlattal szemben – Magyarországon elsőként használva –, egy több mint nyolc méteres interaktív érintőképernyő teszi lehetővé, hogy egyszerre többben is böngészhessék a nemzeti könyvtár történetét – felfedezve kivételes gyűjteményeink számos érdekességét.

A képernyőkön szemléletes módon, különböző méretű és kialakítású katalógusfiókokat megérintve, mintegy kihúzva azokat, jelenik meg az OSZK története idővonalal, fotókkal, sajtóhírekkel, anekdotákkal és kiegészítő látványelemekkel. Ezt a digitális muzeológiai megújulást egészíti ki a VI. emelet nyolc álló monitorja, amelyen az OSZK tárainak bemutatkozása látható.

(Forrás: <https://www.oszk.hu/allando/intezmenytortenet-i-kiallitas> 2022.03.11.)